

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Candidatus Abbreuiatus Jurisprudentiae Sacrae, Hoc Est,
Juris Canonici, Secundum Gregorii Papae IX. Libros V.
Decretalium Explanati Summa, Seu Compendium**

Pichler, Vitus

Augustae Vindel., 1733

Titulus III. De clandestina Desponsatione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63462](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63462)

De Desponsatione Impuberum. 317

tatis annos contractum non valet, nisi jam prius, ut apud fœminas sæpius contingere potest, adsit potentia ad copulam de se aptam ad generationem prolis, adeoque sufficit pubertas tam Naturalis quàm Legalis, & in Matrimonio malitia potest supplere defectum ætatis. Communis & certa ex *l. 3. 6. 9. 10. 11. h. t.* Consonat *pr. Inst. de Nupt.* Si tamen adsit Legalis pubertas, valet Matrimonium, licet necdum adsit potentia proxima ad generandum, vel ad copulam, eò quòd impotentia, nisi sit perpetua, non sit impedimentum dirimens. per *c. 5. & fin. de Frigidis.*

Quæres, an Matrimonium, quod contrahunt impuberes invalidè, non habeat vim Sponsalium de futuro? *R.* habent. *c. fin. h. t. c. un. §. idem quoque eod. in 6.* quia Jus præsumit, & interpretatur voluntatem impuberum, quòd velint saltem contrahere, quo modo possunt, nempe Sponsalia de futuro, juxta illud, *si actus non valeat, ut ago, valeat meliori, quo potest, modo.* per *l. 27. §. 9. ff. de Pact.* Excipe, nisi expressè Sponsalia excluderent, & determinatè non nisi Matrimonium, contrahere intenderent; quia actus non valeat ultra intentionem agentium: & tunc subintrat aliud axioma, *quod voluit, non potuit, & quod potuit, non voluit.* *c. 23. de offic. deleg.*

TITULUS III.

De Claudestina Desponsatione.

SUMMARIUM.

1. Quid sit Matrimonium Claudestinum.

2. 3.

2. 3. *Sine præsentia Parochi &c. non valet.*
 4. 5. *Valet tamen apud Hæreticos Germania.*
 6. *An valeat, si Catholici contrahant in loco, ubi Tridentinum non est receptum.*
 7. 8. *Qualis debeat esse Parochus assistens Matrimonio.*
 9. *Et quales esse testes præter Parochum.*
 10. *Quis sit Parochus respectu Vagorum, & Militum.*
 11. *Quæ sit pœna clandestinè contrahentium, & Parochi non proprii assistentis.*
 12. 13. *Matrimonium sine præviis Denuntiationibus validè, at non licitè contrahitur.*
 14. *Quis dispenset in Denuntiationibus.*
 15. *Quæ sit pœna sine iis assistentium, & contrahentium.*
 16. *Benedictio nuptiarum an & quando impetienda.*

I **C**landestina desponsatio, de qua hic agitur non denotat Sponsalia clam inita, sed Matrimonium clam, seu sine solennitatibus à Jure requisitis, contractum. Duplex autem præscripta est solennitas, nempe *intrinseca & substantialis*, quæ requiritur ad valorem Matrimonii atque consistit in præsentia Parochi & duorum vel trium testium; quæ solennitas si non adhibetur, Matrimonium dicitur absolutè & simpliciter *clandestinum*: dein solennitas *extrinseca & accidentalis*, quæ requiritur ad licitatem Matrimonii atque consistit in præviis *denuntiationibus*, quæ sunt proclamationes futuri Matrimonii eum in finem faciendæ, ut, si quis sciat impedimentum in

ter contrahere volentes, illud manifestet Parocho &c. & in *benedictione sacerdotali nuptiarum*, quæ sunt ceremoniæ & preces sacræ in actu copulatione sponzorum faciendæ à Sacerdote assistente ad impetrandas novis conjugibus ampliores gratias ad onera Matrimonii faciliùs sustinenda, & ad sobolem Christianè educandam; quæ solennitas si non adhibeatur, vocatur Matrimonium *clandestinum secundum quid*. De cætero per *Matrimonium clandestinum* simpliciter prolatum ordinariè intelligitur clandestinitas prima, quæ est *impedimentum dirimens*. De qua proin.

Dico I. Matrimonium, quod Catholici contrahunt *non in facie Ecclesiæ*, seu sine præsentia proprii Parochi (vel alterius sacerdotis cum licentia Parochi) & duorum vel trium testium, in locis, ubi Tridentinum fuit promulgatum, nec usu contrario abrogatum, hodie est invalidum. Communis omnium Catholicorum & certa ex Trid. *s. 24. c. 1. de ref. Matrim.* ibi: *quia aliter, quam præsentem Parocho, vel alio sacerdote de ipsius Parochi, seu Ordinarii licentia, & duobus vel tribus testibus Matrimonium contrahere attentabunt, eos Sancta Synodus ad sic contrahendum inhabiles reddit: & hujusmodi contractus irritos & nullos esse decernit &c.* Et hoc decretum jussit eadem Synodus in *singulis Parochialibus Ecclesiis publicari*. Igitur Matrimonia dictò modò clandestina, quamvis jam olim fuerint illicita Jure Ecclesiastico. per *can. 1. seqq. caus. 30. q. 5.* hodie propter decretum Tridentini etiam sunt invalida. Ratio irritandi fuit generale periculum, ne quidam conjugem clandestinè & validè ductam

rur-

rursus repudient, & aliam in facie Ecclesie doceant, atque sic in perpetuis adulteriis vivant, non sine gravi animarum & boni publici detrimento. Cum igitur hæc lex irritans spectet bonum publicum, & fundetur in præsumptione generalis periculi, ab ejus observatione nec ignorantia liberat, nec necessitas privata, ut si Parochus esset absens, vel mortuus, & moriturus v. g. vellet docere concubinam ad legitimandas proles; eò quod actus suâ forma & solennitate substantiali carens semper sit nullus, quasi non esset gestus; sicut homo nequit existere sine anima. Dixi, *in locis, ubi Tridentinum fuit promulgatum*: promulgatum est in Hispania, Lusitania, Italia, & Catholice Germania, atque in iis provinciis, quæ adhuc erant Catholice anno 1564. quo confirmatum & promulgatum est Tridentinum, uti in Hollandia, Zeelandia, Frisia, & aliis Belgii confederatarum Provinciis, item in Gallia, licet non initio, posterioribus tamen temporibus, & ut aliqui volunt anno 1602. vid. P. Wex *de Sponsal. tr. 2. §. 4. n. 24.* atque nuper in Hungaria sub Eminent. Card. de Colonitsch, ut testatur P. Kugler *de Matrim. n. 289.* Econtra promulgatum non est in Anglia, Scotia, Hibernia, Suecia, Dania, Saxonia, Borussia, Pomerania &c.

- 3 *Objic. I. In can. 1. cit. Evaristus Papa clanculante Matrimonia vocat adulteria, supra, fornicationes, ergo jam ante Tridentinum fuerunt nulla. 2. Ante Tridentinum non erat illicita desponsatio clandestina, quando aderat justa causa, v. g. periculum gravis damni, [vel Matrimonii malitiosè impediendi, ergo nec hodie erit invalida, ubi justa interveniat causa,*

De Clandestina Desponsatione. 32

causa, vel necessitas privata; aliàs 3. Matrimo-
nium foret nullum, si locus diu, v. g. per an-
num, careret propriò Parochò, vel ad eum, aut
ad Episcopum tutus non patèret accessus: quod
esset nimis difficile. R. ad 1. Evaristus addit,
nisi voluntas propria suffragaverit: ergo non pro-
pter clandestinitatem vocavit adulteria, fornica-
tiones &c. sed propter defectum legitimi consen-
sùs; eò quòd ejusmodi Matrimonia clandestina
per copulam fornicariam & ad impuros amores
explendos fuerint sæpe solùm in speciem inita,
& ficto consensu. Ad 2. *N. cons. & parit.* quia
lex merè prohibens recipere potest interpreta-
tionem ex epikia, & justam causam excusan-
tem, non verò lex irritans, & aliquid exigens
tanquam formam substantialem ad actum, quam
existere sine sua forma repugnat. Ad 3. Pro
casu, quo Lex passim observari nequit, etsi irri-
tans sit, non stringit, quia bonum & necessitas
publica ita exigat. Et de hac lege, clandestina
Matrimonia irritante, sic declarasse refertur Clem.
VIII. & Congreg. Cardd. anno 1603. nempe
tunc tantùm ea esse invalida, quando Parochus
Catholicus haberi facillè potest. P. Kugler *n. 290.*
P. Wex *n. 27.* Proin in tali casu sufficient alii duo te-
stes. Laym. *l. 5. tr. 10. p. 2. c. 4. n. 7.* Zæf. *h. t. n. 25.*

Quæres an Matrimonia Hæreticorum, non con-
tracta coram Parocho Catholico, sed coram Præ-
cone, vel clandestinè, in locis, ubi Tridentinum
aliquando fuit promulgatum, & ipsi vivunt immix-
ti Catholicis, ita ut per se facillè haberi possit Pa-
rochus verus & Catholicus, v. g. Augustæ, Ratis-
bonæ &c. sint valida? R. affirmativè. Ita Diana,

Pars II.

X

Gon-

Gonzal. Esparza, & cum Tannero, Laym. Stalenus
in dissert. Theologo-Politica c. 4. seqq. part. postea
 P. Kugler *n. 894.* imò communior inter Germani
 Scriptores contra Fagn. Zæf. Reiffenstuel & P.
 Franc. Schmier *de Spons. & Matr. p. 3. c. 5. n. 1.*
 modò Hæretici in tali loco habeant publicum
 Sectæ exercitium; si enim hoc non habeant,
 v. g. in Bavaria, pro invalidis haberem; cum con-
 tractus secundùm leges & consuetudines loci
 habeant celebrari. Et modò non subsint Catholici
 Principi, talibus conjugiiis resistenti, ut in princi-
 pibus Silesiæ & Moraviæ vicinis, ut bene excipit
 Stalenus. Probatur 1. illis argumentis, quæ
I. de Sponsal. & Matr. n. 34. adduxi. 2. Ex mor-
 tuositate observationis Tridentini; cum
 Hæreticorum sine gravibus incommodis
 Catholicis Parocho possit contrahere, & pa-
 riterque communiter vel ipsam legem Tridentinam
 vel eam se adstringi, ignorent, imò plerumque
 tenent sibi illicitum esse contrahere coram Parocho
 Catholico. 3. Ex communi sensu fidelium, qui
 les ex hujusmodi conjugiiis prognatas in utroque
 foro pro legitimis habentium. 4. Ex praxi Episcoporum,
 qui hujusmodi conjuges ad Fidem Catholicam
 conversos non separant, nec urgent
 noviter contrahendum, connivente Curia Roma-
 na, ut maximè patuit, quando ante 100. circiter
 annos Palatinus Neoburgicus ad Ecclesiam
 Romano-Catholicam reversus est. Hæc argumenta
 si non faciunt moralem certitudinem nostre
 sententiæ, saltem faciunt eam verè & practicè
 probabilem, ut fatetur P. Gobat, acer Adversarius,
 qui *cit. tit. I. n. 35.* docuimus, quòd licitè ac

liè contrahatur Matrimonium cum opinione Juris probabili de non existentia impedimenti, præsertim si hoc sit solum Juris Ecclesiastici, in quo Ecclesia potest, & propter publicum bonum censetur tacite dispensare.

Objic. I. & principaliter. Exstant declarationes S. Congreg. Cardd. in contrarium: prima fuit data anno 1605. 10. Jun. ad Nuntium Apostolicum in Belgio, sic sonans: *Hæreticos quoque, ubi Decretum Tridentini est promulgatum, teneri talem formam observare, & propterea ipsorum etiam Matrimonia absque forma Concilii, quamvis coram Ministro Hæretico, vel Magistratu loci contracta, nulla & irrita esse.* Alteram refert P. Reifensuel *h. t. n. 141.* hujus tenoris: *Catholicus cum Hæretica Matrimonium coram Magistratu Saculari in loco, ubi Conc. Tridentinum est receptum, & Parochus commode haberi, & adiri poterat, contraxit, & postea consummavit, die 2. Maji S. Congregatio censuit, dictum Matrimonium fuisse nullum.* 2. Ex nostra doctrina sequitur, quod etiam Catholicus in tali loco contrahens cum Hæretica, quæ non nisi coram Ministello Hæretico vult contrahere, validum celebret Matrimonium, sicut incola contrahens cum vago se huic accommodare potest, & coram quocunque Parocho contrahere: atqui hoc videtur intolerabile: ergo. R. ad I. Abstrahendo, an illæ declarationes habeant omnia, quæ Sixtus V. & Gregor. XIV. requirunt (quod necdum probatum est) dico ad primam, quod data sit ad unitas Belgii provincias illo tempore, quo necdum in illis ita invaluerat Hæresis, & tam liberum ejus exercitium, consequenter quo ad-

huc spes erat obtinendi observationem Tridentinæ Synodi: nunc autem & ibi sunt multæ circumstantiæ, & contraria consuetudo nimis valuit, ut aded nec ibi amplius stringat illa declaratio; multò minùs in aliis Hæreticorum provinciis, pro quibus non est data, sed ad loca specialem restricta: non enim solent univèrsim ter dari ejusmodi declarationes. Secunda declaratio loquitur de Catholico contrahente & Hæretica, & quidem in loco, ubi facilè haberi potest Parochus Catholicus, de quo casu hic est sermo, sed de Matrimoniis Hæreticorum.

2. Vel in tali commodè & sine valde gravi difficultate haberi & adiri potest Parochus Catholicus, vel non? Si prius, etiam juxta me interdu dum probabiliùs foret Matrimonium: si postmodum, puto illud valere tum propter declarationem Cardd. de anno 1603. de qua n. 3. tum propter hoc Juris principium, quòd contractus & actus regulentur secundùm leges & consuetudines locorum.

6. Petes, an valeat Matrimonium, siqui ex loco ubi Tridentinum est receptum, se conferant in locum, ubi receptum non est, vel etiam nunquam promulgatum, ibique contrahant? R. cum distinctione, si eò se conferant animò figendi domicilium vel quasi-domicilium, vel, ut habet probabilis negotii causâ, vel si unus contrahentium sit ibi incolæ, valet. per *c. 1. de Sponsal. & c. fin. de for. com. p. 1.* quia incolæ, & peregrini rectè celebrant contractus juxta leges & consuetudines locorum, ubi existunt, nec egressi suis locis obligantur legibus & consuetudinibus eorum. Si verò præcisè eum in finem se conferant

talem locum, ut ibi Matrimonium contrahant claudeflinè, retentò domiciliò priori, probabiliùs non valet, ut docet communior contra Pont. Zæf. Pirh. Gonz. Ratio, quia ex una parte Lex Tridentina eft irritans Matrimonia claudeflina propter generale periculum ab illis recedendi, quæ ratio etiam pugnat in egredientibus præcisè eo fine, ut contrahant claudeflinè, ex altera verò parte ratio prudens non apparet, propter quam ceffare præfumi poffit Lex Tridentina, & permittere egressum præcisè ex tali fine: ergo etiam egressus talis à dicta Lege eft prohibitus, & manet lex irritans; præfertim cùm ita Tridentini decretum explicaverit declaratio Cardd. approbata ab Urbano VIII. 14. Apr. 1627. per speciale Breve, quod ex autographo refert Lugo, & decretis Synodi Diœcefis Coloniensis anno 1662. insertum eft, ac infuper non modò in Archiepifcopatu Coloniensi, ac eidem fubjectis Epifcopatibus, fed etiam in aliis Germaniæ Diœcefibus videtur effe receptum.

Objic. 1. Tridentinum inhabilitavit ipfas perfonas ad claudeflinè contrahendum: ergo hæc inhabilitas eft perfonalis, & comitatur perfonas ex quacunq; causa egressas è loco fui domicili. 2. Contractus funt regulandi fecundùm leges loci, & egressos non obligant leges proprii domicili: ergo, etiamfi egrediantur præcisè ideo, ut contrahant claudeflinè, valebit Matrimonium. R. ad 1. Inhabilitatio perfonarum, non inflicta per fententiam specialem, fed per decretum generale pro existentibus in aliquo loco, afficit locum, & existentes in tali loco; nam tale decretum imitatus naturam Legis, quæ refpicit territorium, adeoque

inhabilitas hæc localis est, non personalis. Ad
 Id quidem generaliter verum est, nisi lex aliud ve
 lit: atqui Lex Tridentina, præsertim ut explicat
 ab Urbano VIII. declarationem Cardd. approba
 te, aliud vult, & stringit etiam ex tali fine ego
 dentes: ergo.

7 Dico 2. Parochus, cujus præsentia requiritur
 valorem Matrimonii, debet esse proprius ratio
 domicilii, vel quasi-domicilii, contrahentium, si
 tem alterutrius. 2. Validè tamen assistit, licet
 dum sit Sacerdos: vel assistat extra fines suæ pa
 rochiæ, in quocunque loco: item licet sit par
 titius tantùm, vel intrusus: aut invitus, vel de
 inductus: aut excommunicatus, suspensus, inter
 dictus, vel irregularis: aut etiam specialiter pro
 hibitus ab Episcopo, ne assistat, quia non obsta
 te tali prohibitione manet Parochus. 3. Ille
 men, qui locò Parochi assistit, necessariò debet
 esse Sacerdos. 4. Et licentiam assistendi à Parochi
 vel Ordinario consecutus esse actu; ut aded
 sufficiat licentia merè præsumpta, quæ nimirum
 fuisset data, si fuisset petita; neque ratio habet
 subsequens. Pars I. sumitur ex Trid. s. 24. c. 1. de
 ref. Matr. ubi requirit assistentiam Parochi, &
 antecedentibus præcipit denuntiationes fieri
 proprio contrahentium parochi, ac in subsequen
 tibus punit alterius Parochia sponso conjugum
 ausum: modò autem respectu alterutrius sit pro
 prius, & eligatur à contrahentibus ad assistendum
 hoc ipso quoad hunc contractum Matrimoniale
 quia est individuus, fit etiam proprius respectu
 terius. Porro Parochi nomine venit etiam Episcopus
 pus (Sede vacante Capitalum) Vicarius Generalis

lis, Vicarius Parochialis tam temporalis quàm perpetuus. Pars 2. ex eodem Trid. loco cit. ubi nihil aliud requirit, quàm qualitatem *Parochi*: nec aliud aliunde probatur; cùm assistens Matrimonio nec sit Minister hujus Sacramenti, sed solum testis qualificatus, nec assistentia sit actus jurisdictionis, sed solum excellentis testimonii. Pars 3. iterum ex Trid. d. lo. per verba, *qui aliter, quàm presente Parocho, vel alio NB. sacerdote de ipsius parochi, seu Ordinarii, licentia &c.* en! in alio, qui loco Parochi assistit, requirit qualitatem sacerdotii, five dein sit curatus, vel non, excommunicatus, irregularis &c. vel non: item exigit licentiam, nimirum vel expressè vel tacitè datam, generaliter vel specialiter. Quia verò ea, quæ requiruntur ad valorem & substantiam alicujus actus, actualiter & pro priori adesse debent, quando actus geritur, ideo licentia debet actu jam esse concessa, quando ponitur assistentia: proin licentia *merè* præsumpta, quæ nec tacitè aut generaliter jam est data, sed tantum præsumitur danda, vel daretur, si peteretur, non sufficit; nec ratihabitio futura, licèt certò credatur Parochus postea ratificaturus assistentiam alieni.

Objic. 1. Qui loco Parochi assistit, debet esse Sacerdos: ergo & ipse Parochus, præsertim cùm Trid. dicat, *vel alio sacerdote*: sed tò *alius* est vox relativa, & repetitiva similium. 2. Parochus putativus, uti & intrusus, non est Parochus. 3. Excommunicatus autem saltem vitandus, non potest validè exercere actum jurisdictionis, nec actum officii Parochialis. per c. 16. de Elect. nec validum ferre testimonium. c. 8. & 14. de sent. Excomm.

in 6. Ergo huiusmodi Parochus non assistit valde
 4. Licentia præsumpta sufficit ad dandam alieni
 Parochianis Absolutionem Sacramentalem: ergo
 etiam sufficit ad assistendum Matrimoniis alieno-
 rum Parochianorum. 5. Rati habitio futura retro
 trahitur ad tempus, quo geritur actus. *c. 10. de
 J. in 6.* Et hinc valet Matrimonium sub hac con-
 ditione contractum, *si Papa dispensaverit*: ergo
 etiam contractum sub hac conditione, si proprius
 Parochus ratificaverit, vel postea consenserit.
 Validè & licitè potest aliquis uti re aliena ex
 sensu domini rationabiliter præsumpto: ergo
 etiam assistere Matrimonio alienorum ex licentia
 Parochi rationabiliter præsumpta. 7. Ponamus
 quòd Parochus dederit quidem licentiam, id
 tamen ab assistente ignoretur: in hoc casu dici
 potest, an valida sit assistentia, vel non, nisi
 catur sufficere licentia præsumpta: ergo.

8. ad 1. Disparitas patet ex verbis Tridentini
 quod quidem in substituto, non autem in Paro-
 cho, exigit qualitatem sacerdotii, forsitan ex
 ratione, ut in substituto per sacerdotium suppleat
 tur qualitas Parochi tanquam testis excellentia.
 Tò *alius* non semper denotat similitudinem qua-
 litatis; aliàs deberet dici, quòd Christus fuerit
 nequam, quia S. Lucas *c. 23.* ait: *ducebantur*
NB. alii duo nequam cum eo, videlicet cum Christo
 sto. Ad 2. Error communis, quò Parochus per
 tititius, vel intrusus (ubi communiter ignoret
 tur intrusio) habetur pro vero Parocho, facit, ut
 Ecclesia suppleat defectum ob bonum publicum
 quod exigit talium actus esse validos. *arg. l. de
 variis. 3. ff. de Off. Prat.* Ad 3. Assistentia Matrimo-

monii non est actus jurisdictionis, etiam voluntariæ tantum: nec absolute actus officii Parochialis, seu Parochi quæ talis, cum possit substituire alium: imò, licet admittatur esse actus officii, uti est actus testis qualificati, tamen propterea assistentia Parochi excommunicati non tolerati non foret invalida, cum nullibi sit irritata, & causa Matrimonii in Jure sit valde favorabilis; consequenter Jura, quæ pro casibus particularibus in citt. Juribus irritant actum officii, vel testis, ab excommunicato gestum, non sunt trahenda ad assistentiam Matrimonii. Ad 4. *N. ant. & cons.* Aliud est de casu, quo Eucharistia, vel Extrema Unctio, administratur alienis Parochianis, quia in his Sacramentis non requiritur ad valorem, sed solum ad licentiam, consensus proprii Parochi. Ad 5. Regula non procedit in iis, in quibus aliena voluntas in principio actus requiritur ad valorem tanquam forma substantialis. Paritas cum dispensatione Pontificis futurâ & illa conditione à contrahentibus adjunctâ, non est; eò quòd in potestate Pontificis quidem sit tollere impedimenta Juris Ecclesiastici, non verò in potestate Parochi per subsequentem ratificationem validare Matrimonium, vel postea supplere id, quod de Jure requirebatur ad validè contrahendum Matrimonium; hoc enim, si invalidè ob defectum substantialis formæ semel contractum est, manet invalidum; cum Parochus nequeat retro habilitare personas, ad contrahendum pro tunc inhabiles. Ad 6. iterum est disparitas, quia licitus ille & validus usus dependet à sola voluntate & consensu domini: valor autem Matrimonii sine legitimi testis assistentia semel

invalidè contracti non dependet à voluntate Parochi primùm postea consentientis. Ad 7. Distingendum est: si assistens priùs petiit licentiam, assistendi à Parocho proprio, & iste licentiam dedit, licet necdum intimatam, tunc valere ajo, quia licentia necessaria non solum jam est actu data, sed etiam per ejus petitionem acceptata: si vero assistens non petiit, non valere dico, licet data jam sit, non tamen intimata, quia licentia habet rationem gratiæ vel privilegii: sed ad hoc, ut gratia vel privilegium subsistat, requiritur non tantum consensus concedentis, sed etiam regulariter acceptatio, & consensus recipientis: qui autem nec petiit licentiam per se (nec alius pro ipso, & quidem consensio) non posuit consensum & acceptationem.

- 9 Dico 3. Præter Parochum ad valorem Matrimonii requiruntur etiam alii duo vel tres testes usu rationis præditi, ac moraliter præsentis, ut rite percipiant, quid agatur. 2. Non tamen debent esse specialiter ad id vocati vel rogati, nec legitimi, aut omni exceptione majores, ita ut ipsis non obstet, si sint impuberes, fœminæ, criminosi, infames, excommunicati, consanguinei &c. Pars prior clarè est decisa in Trid. *lo. cit.* & Juris Naturale exigit, ut testis percipere possit, ac percipiat ea, de quibus debet ferre testimonium. Pars posterior colligitur ex eodem Trid. ubi nec specialem testium rogationem, nec ullam aliam in iis qualitatem exigit, qualem in aliis materiis Jura exigunt. Dein etiam secundum alia Jura in causis favorabilibus admittuntur testes alii non legales, & legitimi. *c. 5. de Hæret. in 6.* arguuntur in præsentia testis valde excellentis & specia-

ter idonei (qualis in ordine ad contrahendum Matrimonium est Parochus) sæpe sufficiunt testes de Jure Positivo aliàs inhabiles vel minùs habiles. text. & DD. in *l. 6. §. cogentur ff. de Edendo.* præfertim si communi Partium consensu, ut v. g. contingit in erectione Instrumentorum, adhibeantur, & sic quasi approbentur. Nec obstat, quòd testes isti fortè sint inviti. *l. 209. ff. de V. S.* ibi: *scire autem non velle debet is* (qui testis est) *nam & invito eo rectè fit, quod jussum est.* Sed

Objic. I. In *c. 2. h. t.* Ad probandum, quòd Matrimonium non sit clandestinè contractum (quod olim etiam erat illicitum) requirebatur *legitima probatio*: ergo etiam hodie adhuc requiritur legitima probatio, seu per legitimos testes, ut constet Matrimonium non clandestinè, ac proin non invalidè contractum fuisse. 2. In causa Matrimonii Jus Antiquum exigit testes *circumspectos, idoneos, omni exceptione majores. c. 1. de consang. c. 10. de despons. Impub. c. 22. de testib.* ergo etiam Jus Novum Tridentini. R. ad 1. Legitima probatio Matrimonii contracti à Tridentino jam habetur per Parochum, & duos alios testes qualescunque, licèt careant illis qualitatibus, quas in iis requirunt Leges in aliis causis. an *d. c. 2.* plus requisiverit, non claret ex textu, & licèt claret, censeretur esse correctum à Trid. Ad 2. *dist. ant.* in causa Matrimonii iterum dissolvendi, de quo casu loquuntur *citt. c. 1. & 10. C. ant.* in causa Matrimonii pangendi & constituendi. *N. ant. & conf.* In *c. 22. cit.* repulsa est mater tanquam testis inhabilis, quia nimis affectabat Matrimonium filiae cum viro nobili & divite, adeòque

que

que tanquam testis suspectæ fidei ob causam particularem, non quia mulier erat.

- 10 Quæres, quis respectu Vagorum & Militum, sit competens Parochus ad Solemnizandum Matrimonium illorum? R. 1. Respectu *Vagorum*, qui nomine intelliguntur, qui nec verum nec quale domicilium ullibi habent actu, est omnis Parochus loci, in quo vagi morantur, imò etsi unum tantum contrahentium sit vagus: & probabiliter non alius Parochus, in cujus Parochia vagi, aut vagus actu non moratur, ut tenent Coninck, Vellenf. Pirhing. *h. t. n. 19.* contra alios multos. Ut autem licitè Parochus loci assistat vagis, debet præmissa *diligenti inquisitione* de statu & conditione illorum *rem ad Ordinarium deferre*, atque *licentiam assistendi ab eo obtinere.* Trid. *f. 24. l. 7. de ref. Matrim.* Aliqui putant, etiam juramentum de carentia impedimenti à vagis exigendum esse. R. 2. Respectu *Militum* opus est distinctione: vel habent peculiarem Curionem seu Capellanum Castrensem, & quidem talem, cui potestas administrandi Militibus Sacramenta vel in genere vel etiam in specie ad assistendum eorum Matrimoniis à Summo Pontifice, aut Episcopo (hujus tamen concessio ultram suam Diocesim se non extendit) est concessa, vel non habent talem Curionem? In priori casu proprius Parochus est hujusmodi Curio. In posteriori Parochus loci, ubi milites existunt, sive dein transeant in tali loco & tum sunt instar vagorum, sive sint in hybernis nacti quasi-domicilium. Vid. Reiffenstuel *h. t. n. 97.* & König *n. 15.* & P. Reüttlinger *p. 2. c. 1. §. 5. casu tertio.*

Dico

De clandestina Desponsatione. 333

Dico 4. Contrahentes culpabiliter Matrimo-
nium sine praesentia Parochi, aut testium, non so-
lum graviter illicitè, & simul invalidè agunt, sed
etiam arbitrariè ab Episcopo & graviter punien-
di sunt. Parochus verò aut alius Sacerdos, præ-
sumens alienos parochianos sine licentia conjun-
gere, aut eorum nuptias benedicere, ipso Jure
tam diu suspensus est, quamdiu ab Ordinario ejus
Parochi, qui Matrimonio assistere debebat, aut be-
nedicere, absolvatur. Patet utrumque membrum
ex Trid. *lo. cit. c. 1.* Hucusque de Matrimonio
simpliciter clandestino, in quo deficit solennitas
intrinseca & substantialis; nunc autem de Matri-
monio clandestino secundum quid, in quo deficit
solennitas extrinseca, nimirum denuntiationes
præviæ.

Dico 5. Antequam Matrimonium contrahatur
in facie Ecclesiæ, seu coram Parocho & testibus
prædictis, debet à proprio contrahentium Paro-
cho ter publicè denuntiari tribus continuis die-
bus festivis in Ecclesia inter Missarum solennia, ex-
pressis nominibus personarum illud contrahere
volentium. 2. Quæ si omittantur sine dispensa-
tione Ordinarii, aut sine justa causa, Matrimonium
valet quidem, graviter tamen peccant contrahen-
tes & assistentes. 3. Subjacentque certis pœnis.
Habentur hæc in *c. fm. h. t.* & maximè in Trid.
lo. cit. & c. 7. Ratio est, ut, si quis fortè sciret, ali-
quod impedimentum vel dirimens vel impediens
inter contrahere volentes existere, vel saltem su-
spicaretur, id in tempore manifestet Parocho,
ut non assistat, antequam constet, nullum subesse
impedimentum, vel illud dispensatione esse
sub-

sub-

sublatum. Interim tamen notant Doctores
 1. Dicitas denuntiationes, si fortè præmitti non po-
 tuerint, sed dilatae sint ex permissione Episcopi
 suppleri posse ac debere post nuptias; interea
 tem conjuges abstinere tenerentur sub mortali
 actu conjugali. 2. Sufficere posse unicam denun-
 tiationem, si Episcopus dispenset, vel fortè
 meatur, ne, si ternæ fiant, Matrimonium malitiosè
 impediatur. 3. Fieri posse etiam diebus Dom-
 nicis; & inter dies festivas posse intermediare fe-
 riales, imò, si tria festa immediatè essent con-
 grua, ut v. g. in Paschate, rectè interpolantur per
 dies feriales. 4. Nihil ob stare, si per accidens
 fierent extra Ecclesiam & Missarum solennia, aut
 die etiam non festo, si populus numerosus v. g. in
 aliqua celebritate concurrat extra Ecclesiam, &
 die feriato; sic enim intentioni Ecclesiæ, impe-
 dimenta fortè latentia detegi cupientis, omnino
 satisfieri censent. 5. Parocho licere alium, maxi-
 mè sacerdotem, sibi substituere ad faciendas denun-
 tiationes. 6. Non esse necesse, ut fiant in propria
 contrahentium Ecclesia, si meliùs haberi posse spe-
 retur notitia impedimenti, si alibi fiant. 7. Si
 contrahentes habent diversos Parochos, quam-
 vis ab utroque, ubi contrahentes habent, vel pro-
 ximè habuerunt domicilium vel quasi, denun-
 tiationes fieri per se debeant, sufficere tamen,
 si fiant in alterutra Parochia, ubi vel sic habet pro-
 xis, vel commodè in utraque fieri nequeunt, ob
 justam causam, v. g. notabilem loci distantiam.

13 *Objic.* I. Quæ contra Jus sunt, pro infectis
 haberi debent. *c. 64. de R. J. in 6.* ergo Ma-
 trimonium, sine denuntiationibus à Jure præ-
 scri-

scriptis contractum, est nullum. 2. Tridentinum utitur Ablativò absolutè positò per verba, quibus denuntiationibus factis: sed ablativus absolutè positus importat *conditionem sine qua non*, & dat formam actui: ergo sine denuntiationibus non valet Matrimonium. R. ad 1. quæ fuit contra Jus irritans actum. C. ant. Contra Jus merè prohibens, quale est Tridentinum quoad denuntiationes. N. ant. & conf. Ad 2. Non semper importat *conditionem sine qua non*, nec semper dat formam substantialem actui, sed solùm tunc, quando verba Legis id satis exprimunt: atqui Tridentinum per illum ablativum absolutè positum non satis id exprimit.

Quæres, ad quem pertineat dispensatio in 14 denuntiationibus Matrimonii? & ob quam causam concedi possit, vel debeat? R. ad 1. Pertinet ad Ordinarium. Trid. lo. cit. Nomine *Ordinarii* autem venit non solùm Episcopus, & Sede vacante Capitulum Cathedrale, sed etiam Vicarius Generalis, ut habet communis DD. & praxis: non verò Parochus, etiam in casu necessitatis; licèt in tali casu urgentis necessitatis, v. g. si moribundus vellet ducere concubinam ad legitimandas proles, vel si sponsus desertâ sponsâ meditaretur abitum, aut periculum foret, ne Matrimonium malitiosè impediretur, si fieret recursus ad Ordinarium pro dispensatione &c. Parocho permittatur per quandam episkiam ita interpretari Tridentinum, ut pro his circumstantiis non stringat; quod non est propriè dispensare. In dictis tamen casibus, si ambo conjuges supervivant, debet postea Parochus supplere denuntiationes, ac
inte-

interim Sponsis inhibere consummationem Matrimonii. licet moraliter certum esse videretur nullum inter illos impedimentum subesse; quod Tridentinum propter generale periculum, ne impedimentò laborantes conjungantur, præcipit denuntiationes præmitti. *R.* ad 2. Causæ justæ, quæ possit Ordinarius dispensare, sunt 1. erubescens & pudor, facilè oriturus ex denuntiationibus, si quis cum valde dispari quoad statum vel ætatem vellet contrahere. 2. Moralis certitudo, nullum subesse impedimentum, vel id aliunde designandum, ut si Magnates contrahunt. 3. Moralis inutilitas denuntiationum, ut si contrahunt virgini, vel penitus ignoti. Dixi, *ut possit*; subinde enim tenetur dispensare, quando nempe vel contrahentibus vel communitati per dispensationem procuratur notabile bonum, v. g. honoris, fortunarum &c. aut grave avertitur malum, v. g. periculum infamiæ, punitio ratione concubinitatis, incontinentiæ, si differatur Matrimonium instante v. g. Quadragesima, vel probabiliter timeatur ne alterutra Pars injustè resiliat, deflorator corruptam post longiorem moram iterum deserat, contagiosi sanguinei malitiosè impediunt Matrimonium &c.

15 Petes, quæ sint pœnæ culpabiliter contrahentium, & assistentium Matrimoniis, sine denuntiationibus, & dispensatione in iisdem. *R.* 1. Respectu assistentium est triennis suspensio ab officio, ferendæ tamen sententiæ per *c. fin. h. t.* Quæ, postquam Episcopus ministerialiter tulit, dicitur esse reservata Summo Pontifici. P. Kugler *de Matrim. n. 246. R. 2.* Respectu contrahentium difficultas impetrandi dispensationem

dispensationem in impedimento dirimente, si postmodum latuisse aliquod constiterit. Trid. *lo. cit. c. 5.* Et hinc in petitione dispensationis necessariò exprimenda est omissio denuntiationum. Dein proles, si fortè Matrimonium ratione impedimenti latentis fuisset nullum, sunt illegitimæ, non obstante, quòd uterque contrahens ignoraverit impedimentum. *c. fin. cit. §. si quis.* cum Trid. *lo. cit.* tales còmparet scienter contrahentibus cum impedimento. *§. 3.* Tam contrahentes, quàm Parochus assistens, & testes atque cooperantes sine denuntiationibus præviis, arbitrariâ insuper pœnâ sunt afficiendi. *d. c. fin.* 16

Dico 6. Benedictio solennis Nuptiarum (vel potiùs personarum nuptias celebrantium) quæ etiam est solennitas accidentalis & extrinseca, à Sacerdote, legitimo assistente, impertienda est sub præcepto (non tamen gravi, ut fert communis sententia) & quidem inter Missarum solennia (licèt, ubi ita fert usus, sufficiat etiam impertiri ante altare, vel in templo, imò etiam in domo privata) *can. 1. seqq. caus. 30. q. 5.* Trid. *lo. cit. c. 1.* De Jure tamen nuptiæ secundæ non sunt benedicendæ, si nimirum vel uterque, vel unus saltem contrahentium hanc benedictionem jam semel recepit, ad secunda vota transiens. *c. 1. & 3. de sec. nupt.* quia, ut major sit benedictionum solennium reverentia, eas Ecclesia non vult repeti respectu ejusdem rei vel personæ. Vi tamen consuetudinis, vel statuti, etiam secundæ nuptiæ alibi benedicuntur, saltem si unus conjugum nunquam recepit benedictionem. Sic Rituale Diocesis Frisingensis permittit benedictionem, si sola

ſcæmina nunquam recepit; prohibet autem, ſi ſola
vir nunquam recepit, ſeu ſi ſcæmina ſola celebret
ſecundas nuptias.

TITULUS IV.

De Sponſa Duorum.

SUMMARIUM.

1. *Impedimentum Ligaminis, Dirimens & impediens.*
2. 3. *Quo Jure prohibitum ſit & irritatem Matrimonium cum duabus, vel duobus ſumit.*
4. 5. *Sponſalia de futuro ſecunda non valent.*
6. *Nec obligant, licet prior ſponſa ſuo jure ceſſerit.*
7. 8. *Valent tamen Sponſalia de præſenti, licet ea contrahens maneat obligatus ſponſa prioris.*

Sponſa duorum dicitur, quæ duobus viris
ſponſus duarum, qui duabus ſcæminis, vel
pluribus, deſponſatur vel de futuro, ut
quis Matrimonium promiſit uni, dein alteri,
forſan poſtmodum tertix &c. vel de præſenti,
ut ſiquis Matrimonium contraxit cum Bertha,
dein cum Titia, ac fortè etiam cum Caja
in vivis adhuc exiſtente Bertha. Si vir ſibi
res actu jungat uxores, ut eas ſimul & ſeparatim
habeat, vocatur *Polygamia*: ſi ſcæmina plures viros,
Polyviria, vel *Polyandria*. Quia verò plu-
ralitatem uxorum, vel virorum, reprobandam
ſunt.